

Rio+20'nin Ardından: Devlet Şirket STK Pazarlığı

21. yy'da Teslimiyet Teorileri ve Pratikleri

Meydan Gazetesi

29.09.2012

İçindekiler

Rio+20: Devlet Şirket STK Pazarlığı	3
Sivil Toplum Kuruluşları Kime Paydaş: Halksız Bir Halk Rızası	4
Diyalog ve Müzakere: Bir Teslimiyet Meselesi	7

Rio+20: Devlet Şirket STK Pazarlığı

Büyük halk kitlelerini temsil ettiğini iddia eden ‘kurumsallaşmış’ sivil toplum kuruluşları, bu STK’ların ülkeler yerelinde vakıf ve dernek fonlarıyla hareket eden ‘yerel’ ayakları, lobiler, uyum paketleri, faaliyet, denetleme ve güvenlik raporları... İşte Sivil Toplum “rüyasının” muhteşem döngüsü... Peki, siz bunun neresindesiniz?

Geçtiğimiz Haziran ayında Rio de Janeiro’da yapılan Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı Rio+20’nin ardından, devletlerin üst düzey yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınma adına tüm dünyaya verdiği öğütler, devletlerin sivil toplum örgütleriyle dünyanın geleceği üzerine kurduğu ‘diyaloglar’, sivil toplum kuruluşları, diğer devlet-hükümet dışı örgütler ve şirketlerin bu toplantıdan beklentilerine veya ‘hayal kırıklıklarına’ dair söylemleri, bir süre kafamızı ütülemeyi başarmıştı. Ki hatırlarsınız Recep Tayyip Erdoğan, Ali Babacan ve daha birçok devlet erkânı da bu zirvenin konuşmacıları arasında, dünya devletlerine ‘ekonomik kalkınma’ dersi vermekle meşguldüler.

Zirve süresince sivil toplum örgütleriyle devlet yetkilileri arasında bolca kokteyl ve resepsiyona tanık olduk. Yoksullukla mücadele, açlık, sürdürülebilir kalkınma, kadın sorunu, doğal kaynakların kullanımı, ekoloji, uluslararası finans yapılanmaları, Afrika’da sürdürülebilir kalkınma programları zirvede tartışılan konuların başlıcalarıydı. Yıllık milyarlarca doların altında cirosu olmayan şirketler ile büyük STK’ların ve devlet erkânlarının bu samimi kaynaşma sürecinin ardından, en dikkate değer ortak söylemlerden birisi “paydaş katılımı ve diyalog geliştirme”nin, temel bir strateji olarak topluma yönelik politikaların merkezinde yer aldığı” oldu.

Elbette bu “paydaş katılımı” ve “diyalog geliştirme” kavramlarının hayatımızdaki yeri ve önemi, sadece Rio +20 zirvesiyle ortaya çıkmış ya da zirvenin ardından unutulup gidecek cinsten değil. Yaklaşık yarım yüzyıldır hayatımızı çevreleyen bu uzlaşma sözlüğü, farklı çevrelerce kullanılmaya ve hatta mücadele alanlarını kendi yargı mekanizmalarıyla kontrol etmeye çoktan başladı bile. Peki, biz bunun neresindeyiz

Sivil Toplum Kuruluşları Kime Paydaş: Halksız Bir Halk Rızası

İktidarın modern biçimleri, atacağı her adımda tebaasının rızasına ve bunun yarattığı meşruluğa ihtiyaç duyar. Bu ister alınacak savaş kararlarında olsun, isterse kapitalizmin ölümcül barışında olsun çeşit çeşit yöntemlerle yapılagelmıştır. Medya ve kitle iletişim araçları yoluyla tek taraflı, yalan haber ve bilgilerle sağlanmaya çalışılan bu meşruiyet, zamanla hakim ideolojinin verdiği kalıbın şekline girmiş ve farklı kavramlarla karışımza çıkmıştır.

Yıllar yılı şekil değiştiren yöntemleri ile kendini yenilemeye çalışan sistem, toplumsal denklemlerin, kriz politikaları ile kalkınma programlarının yapım aşamasında, işte bu 'halk rızası' ihtiyacını karşılama amacına uygun bir kavram üretti. Hükümetler, ilgili uluslararası kuruluşlar, özel sektör ve 'başlıca paydaşlar' ile üretim ve tüketim modellerinin tasarımı artık birlikte yapılacaktı. 'Paydaşlık', ilk olarak bir işletme kavramı olarak ortaya çıkmasına karşın, zamanla iktidarlarca toplumsal dönüşümün merkezine 'Aarhus Sözleşmesi' ile başlayan süreçte 'çevre' kanadından alındı. Bu şekilde çevresel yıkımlara karşı oluşan toplumsal tepkilerin hepsi, istenilen bir alanda kontrollü bir şekilde toplanacaktı. İçinde yaşadığı doğası ve kendi yaşamı tehlikeye girecek her insan, artık Çevre Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporu hazırlık aşamasında yapılan resmi toplantılar dışında 'meşru' ve 'geçerli' bir söz söyleme alanını, hiçbir zaman bulamayacaktı. Ve tabi ki de, halkın 'çok da akıllı' olmadığını düşünürsek, bu söz söyleme işi de yetkin uzmanlar ve seçilmiş 'başlıca' sivil toplum kuruluşları tarafından yapılacaktı.

Zamanla bir organizasyonun, kurumun, kuruluşun ve yahut şirketin kendi faaliyetlerinden, hedeflerinden, politikalarından, aldığı sonuçlardan etkilenebilen veya onu etkileyebilen kişiler, gruplar, organizasyonlar veya sistemlere 'paydaş' denilir oldu. Çoğunlukla işletme veya kamu kuruluşlarının 'sosyal sorumluluk' organizasyonları çerçevesinde ekoloji, kadın, yoksullukla mücadele vb. alanlarda sivil toplum örgütleri ile ihtiyacını karşıladığı bu paydaşlık kavramı, içinde halk olmayan bir 'halk rızasını' yarattı.

Nasıl mı?

Yaşamın her alanında talan edilmedik yer bırakmayan şirketler, kimi zaman büyük organizasyonların birer 'paydaşı' kimi zaman da bizzat asil

organizatörleri olurlar. Çevre, kadın, yoksulluk vb. gibi alanlarda ‘çözüm yaratma’ vaadiyle yapılan zirve ya da projeler kapsamında şirketler, aslında kendi yıkımlarını meşrulaştırmak için sivil toplum kuruluşları gibi ‘duyarlı’ başkaca paydaşlara ihtiyaç duyarlar. Zirveler ve organizasyonlar esnasında dışarıda “bırakılan” sessiz kitle adına, halkın sözcülüğünü yapan bu anlaşmalı sivil toplum kuruluşları, büyük şirket ve devletlerin katliamlarını ‘halk sözcülüğü’ yaparak meşrulaştırma misyonunu edinmişlerdir. Öyle ki, insan hakları derneklerinden, kadın ve işçi örgütlerine kadar birçok sivil toplum kuruluşu, devlet ve şirketlerin sınırlarını çizdiği alanlarda mücadele etmek şartıyla diyalog masalarına oturur, kokteyl ve resepsiyonlarda toplumun geleceğine dair kararların yılmaz birer uygulayıcısı olurlar. Kendi tabanları olduğunu iddia ettikleri halk adına hükümetlerle işbirliği yaparak yıkım projelerini adil çözümler olarak yaşamlara dayatan bu STK’lar, diğer şirket ve kamu kuruluşları ile kendilerini bu ‘paydaşlık’ sıfatıyla ortaklaştırırlar.

Bu STK’lar, dünyanın %1’lik en zengin sömürgecilerinin, sömürü sistemine paydaş olmak için yarışanlardır. Üstelik bu yarışa, temsil ettiklerini iddia ettikleri geriye kalan milyarlarca insanın aç kalması sayesinde girebilirler. Bu temsiliyet ve ‘sahte’ meşruluk karşılığında ise, banka hesaplarına akıtılan fonlar gelecektir.

Böylesi bir kısır döngüye sahip sistemde küresel şirketler, hükümetler ve diğer sömürgecilerle masaya oturup, kitleler adına diyalog süreçlerine giren paydaş STK’lar, elbette toplumun her kesimini etkileyerek manipüle etme kabiliyetine sahip olanlar arasından seçilir. 2012 yılı Haziran ayında Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı’nın ikinci ve en büyüğünün yapıldığı Rio +20’de T.C Devleti’nin hazırladığı en yeşil projeler yarışması kapsamında kendisini temsil etmeye layık gördüğü paydaş katılımcılar, dikkat çekicidir.

KAMU KURUMLARI

TC Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; Verimlilik Genel Müdürlüğü; Endüstriyel Verimlilik ve Çevresel Performansın KOBİ’ler Düzeyinde Paralel Olarak Geliştirilmesi

TC Bursa İl Özel İdaresi; Doğal Arıtma Tesisleri ile Temiz Çevre Projesi

TC Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; Enerji Verimliliği Politikaları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi; İstanbul Yerel Elektronik Atıkların Sürdürülebilir Yönetimi Projesi

TC Konya İl Özel İdaresi; Organik Çilek Üretimi ile Kırsal Kalkınma

TC Orman ve Su İşleri Bakanlığı; Küre Dağları Milli Parkı'nda "Orman Koruma Alanları Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi"

ŞİRKETLER:

Anadolu Efes; "Sürdürülebilir Tarım" çerçevesinde maltlık arpa ve şerbetçiotu tedariki için yapılan tohum ve üretim geliştirme, tohumculuk ve tarımsal destek çalışmaları

AKÇANSA; Atık Isıdan Enerji Üretim Tesisi

ARÇELİK; Az su tüketen bulaşık makinesi KAKTÜS Projesi

COCA COLA İçecek; Mucit Yarışması

Eczacıbaşı; Atık Isı Geri Kazanım Projesi

Ereğli Demir Çelik; Erdemir Çevre Yönetim Süreci, Çevre Performans Endeksi ve Sürdürülebilirlik Faaliyetleri

Ford OTOSAN; Sürdürülebilir çevre dostu otomotiv üretimi

İÇDAŞ; Değirmencik Entegre Tesisi Sürdürülebilir Su Yönetimi Projesi

LIPESAA LTD.; Bitkisel Atık Yağ Toplama Sistemi

Şekerbank; EKO kredi – Enerjiyi ve Emegi Koruyan Kredi

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

ÇEVKO; Sanayi, Yerel Yönetim Ve Tüketici İşbirliği İle Türkiye'de Sürdürülebilir Bir Ambalaj Atıkları Yönetim Sisteminin Oluşturulması – ÇEVKO Modeli

Doğal Hayatı Koruma Vakfı; Konya Kapalı Havzası'nda Akılcı Su Kullanımı ve İklim Değişikliği'ne Uyum Çalışmaları

Greenpeace; Yavru Balık Avının Önlenmesi Kampanyası

Kars Yöresi Doğal Ürün Yetiştiricileri Derneği; Yerel Tohumların Sürdürülebilir Köy Projeleriyle Korunması ve Kullanımı

TEMA; Kaçkar Dağları Sürdürülebilir Orman Kullanımı ve Koruma Projesi

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV); “Türkiye’nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi” Birleşmiş Milletler Ortak Programı kapsamında “Eko-Verimlilik (Temiz Üretim) Programı”

Haziran ayında yapılan Rio+20 zirvesinde Türkiye’nin “en iyi sürdürülebilir” kalkınma projelerini hazırlayarak temsilci paydaşlar adıyla zirveye katılan kurum ve kuruluşların neredeyse hepsinin, kentsel dönüşümden ekolojiye, kadın mücadelesinden yoksulluğa birçok alanda asıl yıkımın baş mimarları olması şaşırtıcı değil elbette.

Öyle ki, Solaklı Vadisi’nde yaşamı için direnen ve vadilerine HES yapılmasını istemeyen köylüler, bu projenin ortağı ve kredi sağlayıcısı Şekerbank’ı, çevre projeleri kapsamında dünyaya akıl verirken bulabilir. Kentsel yıkım projelerinin baş mimarı olan hükümetin yerel bekçisi İstanbul Büyükşehir Belediyesi, dünyaya nasıl faydalı birer belediye olunması gerektiğini anlatabilir. Dünyada binlerce işçiyi öldüren ve dünyadaki su rezervlerinin 3’te 1’ine yakın bir kısmını yöneten Coca Cola’nın ‘ekolojik’ mucit yarışmaları, yeni mucizeler yaratabilir. Elbette tüm bunların yanında dünyada yeşil ve ekonomik bir yıkımın nasıl sürdürülebileceğine dair planların bir parçası olarak Greenpeace, Tema, TTGV ve birçok sivil toplum kuruluşu, toplumu, bu sömürgecilerle kurulan bir diyalogun parçası haline getirebilir. Peki, bu diyalog, nasıl bir diyalog?

Diyalog ve Müzakere: Bir Teslimiyet Meselesi

Bugün siyasal alandan sosyal yaşama kadar birçok alanda aktif bir şekilde kullanılan diyalog kavramı, müzakereci demokrasinin en revaçta tuttuğu uzlaşma yöntemlerinden birisidir. Diyalog, sözlük anlamıyla ‘karşılıklı konuşma’ manasına gelse de her sözcük gibi sözlükte durduğu gibi durmaz. Ve aslında her sözcük gibi, manipüle edilmeye açıktır. Müzakerenin önü ‘muarefe’ ardı ise ‘muahede’dir.

Yani muhatabınla ilk önce tanışır, sonra tartışır ardından da anlaşırsın. Amaç derdini sana ‘müzakere yolunu açanların’ dilediği şekilde çözüme ulaştırmak ise, iktidarla diyalog kurmak en kullanışlı yöntemdir. Yukarıdan lütfedilen ve yalnızca birkaç ‘şanslı’ temsilcinin mazhar olabildiği bu ‘diyalog ve müzakere süreci’, yalnızca iktidarın dilediği güzergâhta gidebilenlerin sahip olabileceği bir tür ‘fırsat eşitliğine’ tekabül eder.

Ancak bu fırsatlar, öyle herkesin doğuştan sahip olabileceği türden değildir. Bu eşitliğe sahip olabilmek için, ilk önce iktidarın istediği şeyleri, onun istediği yöntemlerle ve çizilen sınırlar içinde söylemek gerekir. Sınırları aşmak, toplumsal alandaki meşruluğunun iktidarlarca topyekûn saldırıya uğraması demektir. Dilediğin konuyu tartışabilir, müzakere edebilirsin ama onu asla eylemselliğe dökemezsin. Her doğrudan eylem, kamusal meşruluk hanende bir eksiye dönüşme tehlikesini taşır.

Egemen ile ezilen arasında olduğu varsayılan eşitlik ise, sosyal, kültürel ve ekonomik çelişkiler göz ardı edilerek sağlanır. İktidarla diyalog bir tür ‘entegrasyon’ fırsatı olarak sunulurken, sisteme entegrasyonun da anahtarını içerir. Bu süreç, sömürüyü bir takım elitler için kullanışlı hale getirirken, sömürüyü güvenli bir şekilde sürdürebilmek için vardır. Her şeye sahip olanlarla hiçbir şeye sahip olmayanlar arasında kurulacak temsili diyalog, tam da bu yüzden meşru olmaktan öte mümkün değildir.

İşçi, patron ve hükümetler arasındaki uzlaşma koşullarını sağlamak ve sömürü sistemini daha güvenli hale getirmek için kurulmuş Uluslararası Emek Örgütü (ILO), 2009 yılında yayımladığı Küresel İş Pakti’nde “diyalog” kavramının gerekliliğinin altını tükenmez kalemle çizmişti. ILO, sosyal ve siyasal gerilimin arttığı zamanlarda, sosyal diyalog mekanizmalarını önemsemenin ve daha çok kullanmanın hayati öneminden bahsederken, aslında bir devrim kavramının gerçekliğinden korkulduğunu açıkça ilan etmişti. Rusya eski Maliye Bakanı Aleksey Kudrin, Putin iktidarına karşı siyasi tutsakların derhal serbest bırakılması talebinde bulunan 120.000 kişiye yaptığı konuşmada “Bir diyalog platformu gerekiyor yoksa devrim olacak, yoksa Rusya’da barışçıl bir değişim için önümüzdeki şansı kaybedeceğiz” demişti. Ve işin en kötü yanı, efendiler, varlığını sınırsız büyüme ve sömürü kavramlarından alan kapitalizmin sınırsız büyümesine yarımcı olmak için, yanlarına işçi ve emek örgütlerini çağırıyordu.

İnsanlar arası eşitsizliğin ve adaletsizliğin ‘kural’ olduğu bir sistemde, rasyonel bir tartışma zeminini ‘eşitlik ve adalet’ şiarıyla yapmak, gerçekten de ancak liberal bir aklın ürünü olabilir. Bu nedenledir ki varlığını ezilenlerin kanını emerek devam ettirebilen bir sistemin verebileceği eşitlik,

Afrika’da 30 Afro maden işçisinin ‘police’ler tarafından tarandığı dakikaya kadardır. Ama her nasılsa masada söz konusu Afrika’nın kalkındırılması ise herkes ‘eşittir.’

Elbette toplumsal muhalefetin bu vb. konularda iktidar üzerinde uyguladığı baskılar sınırlı da olsa sonuçlar vererek egemenleri kendi ezberlerini bozmaya zorlamakta. Ancak, ezen ile ezilen çelişkisinden doğan devrimci mücadeleye karşılık, liberal demokrasinin isyancılara ‘sınırları aşmamak’ şartıyla tanıdığı diyalog hakkını kullanmak, kimi zaman politik bir baskı ve manevra amacını taşısa da çoğunlukla talepkar ve düzen içi bir çözüm yoluna işaret etmektedir. Bugün mücadelenin kendisini, esnafla müşteri arasında geçen bir tür ‘pazarlık’ meselesi olarak gösteren ve ortada açık bir şekilde duran sınıfsal ve sosyal çelişkiyi ‘karşılıklı anlaşıp konuşularak çözülebilecek’ teknik bir meseleye indirgeyen sistem, kendi meşruluğunu bu tarz STK ve STK’laşmış örgütler aracılığıyla uzlaşma masalarında sağlamaktadır.

Diyalog kavramını kişiler, kurumlar ve karşıtlıklar arası çözümün ‘ideal’ şekli olarak gören ve bu yöntemi dayatanlar, ‘diyalogun bittiği yerde savaş çıkar’ diyorlar. Bu barış nasıl bir barıştır ki yıllarca bizlere yoksulluk, acı ve kan getirdi. Silahların temsili olarak susmasına ‘barış’ diyebilenler, sömürünün sessiz sedasız ve kuralına göre yapılmasını istiyorlar. Hâlbuki ezenlerin egemenliğinde barış, savaş terörünün gölgesinde hepimizin rızasıyla gerçekleşmiş bir teslimiyettir. Ezilenler için arzu edilen gerçek barış, kapitalistlerin ve akıllı liberallerin diyaloglarıyla değil, ezenlerin savaşta da barışta da bitmeyen savaşına karşı, “savaşarak” kazanılacaktır. Ve bu “savaş”, tüm egemenlik biçimlerini hayatlarımızın en ücra köşelerinden çıkarana dek sürecektir...

Anarşist Kütüphane

Meydan Gazetesi
Rio+20'nin Ardından: Devlet Şirket STK Pazarlığı
21. yy'da Teslimiyet Teorileri ve Pratikleri
29.09.2012

tr.anarchistlibraries.net